

Атрощенко Тетяна Олександрівна (Мукачєво) – кандидат педагогічних наук доцент кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти Мукачівський державний університет.

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ В СУЧАСНИХ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ УМОВАХ

Складні соціально-політичні процеси сьогодення потребують всебічного осмислення освітніх, культурних та етнокультурних детермінант, що визначають особливості життя держави загалом та її окремих регіонів.

Постає питання створення і налагодження конкретного механізму, в якому б етнічна самосвідомість виступала важливим чинником усвідомлення причетності до рідної етнічної культури, мови, традиції, розуміння її значення в консолідації української нації, у формуванні її національно-державних інтересів. Насамперед це стосується підготовки майбутнього вчителя початкових класів, першочергова функція якого – навчати і виховувати підростаюче покоління згідно до вимог та запитів сучасного світового співтовариства.

Аналіз наукової літератури свідчить про відсутність єдиного підходу до визначення поняття «полікультурна освіта». На думку Л.А.Гончаренко, полікультурна освіта - це освіта, що сприяє формуванню в особистості готовності до активної діяльності в сучасному соціокультурному середовищі, яка зберігає свою ідентичність, прагне до поваги та розуміння інших культурно-етнічних спільнот, уміє жити в мирі та злагоді із представниками різних расових, етнічних, культурних, релігійних груп [2, с.110]. Р. Агадуллін трактує полікультурну освіту як нову освітню стратегію (новий напрям в педагогіці), що визначає структурно-змістову організацію навчально-виховного процесу, характер викладання шкільних дисциплін і методика виховної роботи на основі принципу гуманізму, демократизму, культурного діалогу, урахування культурно-психологічних чинників розвитку особистості [1, с.23].

Як зазначає О.І.Гуренко, у світовій практиці існують різні моделі полікультурної шкільної освіти, в яких враховані вимоги до змісту й організації навчально-виховного процесу в умовах полікультурності. Найвідомішими є: дидактична, яка ґрунтується на припущенні про те, що розуміння культури приходить із знаннями історії, традицій і звичаїв, необхідними для ефективної взаємодії з її представниками; експериментальна, основа якої – переконання, що найбільше знань люди беруть із власного досвіду, наприклад, з особливого роду активності і рольових ігор-симуляцій, які створюються для того, щоб виявити проблемні ситуації при підготовці або в процесі міжкультурної взаємодії; культурно-специфічна, що дозволяє учням зрозуміти принципи взаємодії з представниками конкретної культури, або – ширше - специфіку цієї культури; загальнокультурна: приводить до усвідомлення того, що існують психологічні явища (негативні стереотипи, упередження тощо), які заважають гармонійним міжетнічним відносинам; когнітивна (робить акцент на отриманні учнями інформації про культури і міжкультурні відмінності); емоційна, орієнтована на трансформацію установок, пов'язаних з міжкультурною взаємодією, відчуттями людей по відношенню до «інших» (від упередженості до толерантності або навіть до активної діяльності, спрямованої на розвиток близьких взаємостосунків); поведінкова, покликана формувати вміння і навички, що підвищують ефективність спілкування [3, с. 96].

Професійна готовність вчителя до роботи в умовах етнопедагогічного середовища початкової школи, на думку Юр'євої К.А., набуває все більшої

складності, тому визнання пріоритетності саме особистісної складової в структурі означеної готовності орієнтує на: формування в майбутніх учителів адекватного сприйняття складних соціокультурних реалій сучасності та найбільш вірогідних сценаріїв майбутнього; подолання у свідомості майбутніх педагогів тенденцій до етноцентризму, ізоляціонізму, що здатні перешкоджати виконанню вчителем своїх професійних функцій стосовно соціальної адаптації молодого покоління в поліетнічному суспільстві та взаємодії зі строкатим в етнокультурному відношенні соціальним оточенням [4].

Враховуючи вищесказане, акцентуємо увагу на важливості запровадження полікультурної освіти майбутніх учителів початкових класів. Вважаємо за необхідне врахування таких факторів у процесі їхньої професійної підготовки у вищій школі: збереження і розвиток національної самобутності кожного студента; максимальне врахування інтересів кожної нації, етнічної групи, представниками якої є студенти – майбутні вчителі; толерантність до проявів інокультурності; розвиток культури міжнародного спілкування, етнопедагогічна спрямованість навчально-виховного процесу, спрямованого на формування полікультурної компетентності майбутнього педагога.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Агадуллін Р. Р. Полікультурна освіта: методолого-теоретичний аспект / Р. Р. Агадуллін // Педагогіка і психологія. - 2004. - № 3. - С. 18-29.
2. Гончаренко Л. А. Підготовка вчителів до формування в учнів полікультурної картини світу: навч. посіб. / Л. А. Гончаренко, А. М. Зубко, В.В.Кузьменко; за ред. В. В. Кузьменка. - Херсон: РПО, 2009. - 196 с.
3. Гуренко О. І. Полікультурна освіта в Україні: до сутності поняття / О. І. Гуренко // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). – Бердянськ: БДПУ, 2009. – № 1. – С. 95–103.
4. Юр'єва К.А. Міжнародний контингент студентів університету як середовищний фактор особистісно-професійного становлення майбутніх педагогів. Режим доступу: <http://bibl.com.ua/kultura/35714/index.html> - Назва з екрана.